

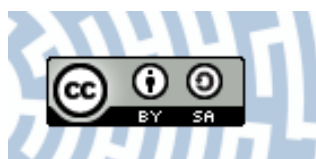

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wstęp

Author: Katarzyna Węsierska, Mikołaj Witkowski

Citation style: Węsierska Katarzyna, Witkowski Mikołaj. (2020). Wstęp. W: K. Węsierska, M. Witkowski (red.), "Zaburzenia płynności mowy : teoria i praktyka. T. 2" (S. 9-12). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Wstęp

Unikalna zdolność logopedy do wspomagania procesu zmiany oraz pomagania osobom jękającym się i ich rodzinom w uświadomieniu sobie tkwiącego w nich potencjału obsadza terapeutę w podwójnej roli: oświeconego świadka i anioła stróża.

D. Shapiro, 1999

Zaburzenia płynności mowy, takie jak jękanie, gielkot czy inne formy utrudnień w komunikowaniu się o podłożu organicznym, neurogenym, czy psychogenym, wciąż wzbudzają lęk – nie tylko u osób postronnych, ale także często wśród profesjonalistów. Zarówno wyniki badań prowadzonych w różnych miejscach na świecie (m.in. w ramach ogólnoświatowego projektu badawczego *IPATHA – International Project on Attitudes Toward Human Attributes*), jak i opinie logopedów praktyków potwierdzają, że zagadnienia związane z zaburzeniami płynności mowy są postrzegane jako trudne, kontrowersyjne i wciąż niezbadane. Wiąże się z tym traktowanie tych zjawisk z dużą rezerwą. Z ust logopedów można czasem usłyszeć: „Nie zajmuję się jękaniem, to za trudne”, czy też pytanie, niemal sugestię: „To chyba zadanie dla psychologów, a nie dla logopedów?!”. Tym niemniej zarówno w polskiej, jak i w światowej logopedii w tym zakresie dzieje się bardzo wiele, stale podejmowane są badania nad zaburzeniami płynności mowy, których wyniki publikowane są na bieżąco w różnych logopedycznych periodykach (co więcej balbutologopedia, jako jedna z nielicznych subdyscyplin logopedii, może pochwalić się specjalistycznym czasopismem – *Journal of Fluency Disorders*, w którym publikowane są prace z tego zakresu). Na całym świecie cyklicznie organizowane są specjalistyczne konferencje poświęcone wyłącznie tej tematyce, by wymienić tylko kilka: Oxford Dysfluency Conference (Wielka Brytania), Conference on Stuttering (Włochy), The Stuttering Croatia Clinical Symposium (Chorwacja) czy też organizowana w Polsce na Uniwersytecie Śląskim Międzynarodowa Konferencja Logopedyczna „Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka”. Wciąż jednak zaburzenia płynności mowy są postrzegane niemal jak upiory, które straszą na logopedycznych włościach. Wydaje się, że ta niezwykle fascynująca tematyka zasługuje na odczarowanie. Kolejny, drugi tom w serii *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka* wychodzi takim postulatom naprze-

ciw. Redaktorzy tomu zaprosili do współpracy autorów prezentujących bardzo różne poglądy i środowiska, podjęli oni wysiłek zastosowania integrującego podejścia łączącego *Evidence-Based Practice (EBP)* – praktykę opartą na dowodach (faktach) z nieco jej zmodyfikowaną wersją, określaną niekiedy żartobliwie jako *practice-based evidence* – dowody (fakty) oparte na praktyce. W ten sposób w tomie zaakcentowano ważny światowy trend, rehabilitujący rolę indywidualnego doświadczenia logopedy/terapeuty oraz wartości klienta/pacjenta jako równoprawne z dowodami naukowymi czynniki w podejmowaniu decyzji klinicznych.

Już pierwszy tekst tego tomu jest emanacją podejścia ukierunkowanego na klienta/pacjenta (*client/patient-oriented model of intervention*). Artykuł *Sukces w terapii jąkania – czym jest i jak go osiągnąć – opinie „podwójnych ekspertów”* jest zapisem wywiadu na ten temat, który jego pomysłodawczyni przeprowadziła z osobami mającymi w ich mniemaniu największy mandat, aby wypowiadać się na ten temat – owymi podwójnymi ekspertami. Lektura tego ważnego artykułu, poznanie poglądów na temat skuteczności terapii jąkania tak wyjątkowych osób, jak Paul Blanchet, Grzegorz Chmielewski, Rachel Everard, Tobias Haase, Zdzisław Gładosz, Lucyna Jankowska-Szafarska, Benny Ravid czy Kenneth O. St. Louis, nikogo nie pozostawią obojętnym.

W części pierwszej tomu zatytułowanej *Logopedia oparta na dowodach – doniesienia z badań* znalazły się teksty które z jednej strony referują dotychczasowy stan badań prowadzonych na gruncie balbutologopedii lub też prezentują wyniki badań przeprowadzonych przez autorów. W tej części tomu znalazły się dwa ważne teksty poświęcone omówieniu stanu badań prowadzonych na gruncie balbutologopedii: autorstwa Tomasza Woźniaka pt. *Zaburzenia płynności mowy – stan badań i praktyki logopedycznej na początku XXI wieku* oraz Ehuda Yairi i Noline Ambrose pt. *Epidemiologia jąkania – postępy w badaniach naukowych w XXI wieku*. Kurt Eggers, belgijski badacz, a zarazem współtwórca niezwykle ważnej europejskiej inicjatywy akademickiej, jaką jest Europejska Kliniczna Specjalizacja Zaburzeń Płynności Mowy, jest autorem rozdziału, w którym dokonuje omówienia stanu badań nad funkcjami wykonawczymi w jąkanii wczesnodziecięcej. Kolejne rozdziały zostały przygotowane przez brytyjską autorkę Trudy Stewart i międzynarodowy polsko-maltański zespół badaczy: Josepha Agiusa, Aleksandrę Boroń i Katarzynę Węsierską, którzy opisują w nich wyniki badań własnych. Na tym tle bardzo ciekawie prezentuje się zwłaszcza tekst autorstwa wymienionej już wyżej wybitnej brytyjskiej logopedki i badaczki Trudy Stewart, który traktuje o możliwości zmiany postaw wobec jąkania za pomocą medium, jakim jest teatr. Niezaprzeczalną jego wartością, szczególnie w kontekście całej publikacji, do której tekst ten został włączony, jest opis i analiza reakcji publiczności nie tylko na spektakl, ale i – poprzez spektakl – na zjawisko jąkania w ogóle. Artykuł jest tym bardziej ważny i wartościowy, że obecnie trwają prace nad przygotowaniem filmowej polskiej wersji tej wyjątkowej sztuki teatralnej noszącej wymowny tytuł *Niewypowiedziane (Unspoken)*. Z kolei rozdział autorstwa Boroń, Węsierskiej i Agiusa referuje wyniki międzynarodowego sondażu diagno-

stycznego, którym rozpoznawano stan opieki logopedycznej w różnych krajach na świecie w przypadku jąkania wczesnodziecięcego.

Część druga tomu zatytułowana *Perspektywa klienta, różne odśłony terapii* została poświęcona prezentacji zagadnień klinicznych z uwzględnieniem perspektywy klienta, pacjenta. W tej części znalazły się teksty prezentujące różne podejścia terapeutyczne. Rozdział przygotowany przez Julię Dziukiewicz jest analizą zagadnienia jakości życia dziecka jąkającego się w kontekście jego funkcjonowania psychospołecznego. Aspekt dwujęzyczności w pracy z dzieckiem jąkającym się to temat kolejnego rozdziału przygotowanego przez polską absolwentkę Europejskiej Klinicznej Specjalizacji Zaburzeń Płynności Mowy Annę Szerszeńską. Mieczysław Chęciek wraz z Edwinem Bażańskim, wykorzystując metodę studium przypadków, nakreślają natomiast szerokie konteksty związane z zaburzeniami płynności mówienia u osób dorosłych oraz formułują konkretne wskazania do terapii z wykorzystaniem jako dominującego podejścia metody kształtowania płynności mówienia, tzw. mówienia bardziej płynnego. Libańska logopedka Selma Saad-Merouwe w swoim studium przypadku pt. *Terapia dopasowana do potrzeb osoby jąkającej się* pokazuje, jak podążając za oczekiwaniami klienta i wychodząc naprzeciw jego potrzebom, można stosować terapię integrującą podejścia modyfikacji jąkania i mówienia bardziej płynnego. Tę część zamyka tekst autorstwa dwóch wybitnych włoskich badaczek i logopedek: Donatelli Tomaiuoli i Franceski del Gado. Możliwość zapoznania się z podejściem terapeutycznym stosowanym przez nie w rzymskim Centrum Terapii Jąkania – CRC-Balbusie będzie zapewne inspirującą lekturą dla wielu polskich czytelników. W artykule opisana została interesująca autorska metoda zróżnicowanej terapii jąkania z wykorzystaniem sztuki.

Ostatnia, trzecia część tomu zatytułowana *Perspektywa terapeuty – wiedza, kompetencje, umiejętności i doświadczenie* jest wielkim ukłonem w stronę klinicystów i ich działań na drodze do stawania się logopedą czy terapeutą, który jest wyposażony w aktualną i rzetelną wiedzę, jest silnie zmotywowany, a przy tym posiada wysokie kompetencje do wykonywania swojego zawodu. Co więcej, nie brak mu refleksyjności i gotowości do ciągłego uczenia się – także, a może przede wszystkim – od tych, którym w swojej pracy zawodowej stara się pomagać. Tę część tomu otwiera bardzo ważny, zwłaszcza w polskich realiach, tekst autorstwa Aleksandry Krawczyk zatytułowany *Rozważania etyczne w badaniach i praktyce logopedycznej w zaburzeniach płynności mowy*. W kolejnym rozdziale Maria Fańciszevska prezentuje możliwości wdrażania kompleksowej diagnozy jąkania u dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnym wieku szkolnym. Lucyna Jankowska-Szafarska podejmuje natomiast bardzo głębokie rozważania na temat wzmacniania poczucia sprawstwa i samoakceptacji w terapii modyfikacji utrwalonego jąkania. Umiejętności interpersonalne wymagane od terapeuty zajmującego się zaburzeniami płynności oraz możliwości ich rozwijania analizuje Justyna Solecka-Głodek. Tom zamyka rozdział autorstwa Aleksandry Jastrzębowskiej-Jasińskiej noszący niezwykle optymistyczny tytuł: *Coaching kluczem do motywacji w terapii jąkania u osób dorosłych*.

Ta wieloautorska publikacja jest ważna i wyjątkowa z kilku powodów. Na kartach tej książki autorzy z jednej strony akcentują znaczenie gromadzenia i upowszechniania wiedzy opartej na zweryfikowanych empirycznie dowodach. Wielowymiarowość i złożoność zaburzeń płynności mowy manifestuje się z kolei poprzez podkreślanie znaczenia czynników społecznych, emocjonalnych i kognitywnych. W tomie tym została ukazana rola środowiska uwzględniająca oddziaływania z zakresu wczesnej interwencji, edukacji włączającej, także działań w tym zakresie podejmowanych z wykorzystaniem sztuki. Publikacją, którą polecamy Państwu uwadze, jest ważna także dlatego, że akcentuje to, o czym zapomnieć w logopedii nie wolno – że komunikacja jest narzędziem, a zarazem prawem każdego z nas. Każdy z nas ma prawo do korzystania z tego narzędzia w taki sposób, aby móc w pełni doświadczać radości komunikowania się i aby móc żyć pełnią życia – bez dobrej komunikacji to niezwykle trudne, a wręcz niewykonalne zadanie. David Shapiro, wybitny amerykański badacz i terapeuta, zarazem osoba jękająca się, pisząc o znaczeniu relacji terapeutycznej i uwarunkowaniach sukcesu w terapii, zatytułował jeden z podrozdziałów swojej książki *Logopeda jako anioł stróż (The clinician as a guardian angel)*¹. Wydaje się, że uważna lektura artykułów zebranych w tym tomie pomoże czytelnikom spojrzeć na zagadnienia związane z jękaniami z nieco innej perspektywy, w której logopeda jest gotów się uczyć przez całe swoje życie, także od swoich klientów, pacjentów.

Wszystkim czytelnikom tego tomu życzymy owocnej lektury, dedykując zarazem słowa napisane u schyłku życia przez profesora Charlesa Van Ripera: *Uwielbiałem patrzeć na rozkwitające kwiaty, a zwłaszcza gdy rozkwitali ludzie...*

Katarzyna Węsierska i Mikołaj Witkowski

¹ D.A. Shapiro (1999). *Stuttering intervention: A collaborative journey to fluency freedom*. Austin, TX: Pro-Ed.